

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

9 maart 2017

VOORSTEL VAN VERKLARING

**tot herziening van artikel 195
van de Grondwet**

(ingediend door mevrouw Veerle Wouters en
de heer Hendrik Vuye)

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

9 mars 2017

PROPOSITION DE DÉCLARATION

**de révision de l'article 195
de la Constitution**

(déposée par Mme Veerle Wouters et
M. Hendrik Vuye)

SAMENVATTING

Dit voorstel van verklaring tot herziening van artikel 195 van de Grondwet beoogt het verwezenlijken van een grote staatshervorming.

RÉSUMÉ

Cette proposition de déclaration de révision de l'article 195 de la Constitution vise à réaliser une grande réforme de l'État.

N-VA	:	Nieuw-Vlaamse Alliantie
PS	:	Parti Socialiste
MR	:	Mouvement Réformateur
CD&V	:	Christen-Democratisch en Vlaams
Open Vld	:	Open Vlaamse liberalen en democraten
sp.a	:	socialistische partij anders
Ecolo-Groen	:	Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen
cdH	:	centre démocrate Humaniste
VB	:	Vlaams Belang
PTB-GO!	:	Parti du Travail de Belgique – Gauche d'Ouverture
DéFI	:	Démocrate Fédéraliste Indépendant
PP	:	Parti Populaire
Vuye&Wouters	:	Vuye&Wouters

Afkortingen bij de nummering van de publicaties:	Abréviations dans la numérotation des publications:
DOC 54 0000/000: Parlementair document van de 54 ^e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer	DOC 54 0000/000: Document parlementaire de la 54 ^e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif
QRVA: Schriftelijke Vragen en Antwoorden	QRVA: Questions et Réponses écrites
CRIV: Voorlopige versie van het Integraal Verslag	CRIV: Version Provisoire du Compte Rendu intégral
CRABV: Beknopt Verslag	CRABV: Compte Rendu Analytique
CRIV: Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen)	CRIV: Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes)
PLEN: Plenum	PLEN: Séance plénière
COM: Commissievergadering	COM: Réunion de commission
MOT: Moties tot besluit van interpellaties (beigekleurig papier)	MOT: Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)

Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers	Publications officielles éditées par la Chambre des représentants
Bestellingen: Natieplein 2 1008 Brussel Tel. : 02/ 549 81 60 Fax : 02/549 82 74 www.dekamer.be e-mail : publicaties@dekamer.be	Commandes: Place de la Nation 2 1008 Bruxelles Tél. : 02/ 549 81 60 Fax : 02/549 82 74 www.lachambre.be courriel : publicaties@lachambre.be
De publicaties worden uitsluitend gedrukt op FSC gecertificeerd papier	Les publications sont imprimées exclusivement sur du papier certifié FSC

TOELICHTING

Dames en Heren,

Artikel 195 van de Grondwet bevat de procedure tot herziening. Dit grondwetsartikel is ongewijzigd gebleven sedert 1831. Het werd wel opgenomen in de verklaringen tot herziening van 1919, 2003, 2007 en 2010.

Het artikel is niet gewijzigd sedert 1831. In 2012 is er wel een overgangsbepaling aan toegevoegd om de zesde staatshervorming te verwezenlijken. Deze overgangsbepaling is eertijds door sommige academici zwaar op de korrel genomen. Anderen zagen er dan weer geen graten in.

De techniek van de overgangsbepaling bij artikel 195 is echter goedgekeurd door een meerderheid van twee derden van de parlementsleden in Kamer en Senaat. Een grondwetsherziening is niet alleen wat letterlijk in artikel 195 staat. Ook de wijze waarop men in het verleden uitvoering heeft gegeven aan artikel 195 maakt integraal deel uit van het Belgisch staatsrecht. Meerdere staatsrechtgeleerden beklemtonen dan ook dat het gaat om een precedent dat voor herhaling vatbaar is.¹

De staatshervorming van de regering-Di Rupo (2011-'14) leert dat veel, zo niet alles, mogelijk wordt wanneer artikel 195 wordt opgenomen in de verklaring tot herziening. Een grote staatshervorming is dus mogelijk wanneer artikel 195 wordt opgenomen in de verklaring.

Dat een grote staatshervorming noodzakelijk is, daar kan men moeilijk aan twifelen. België gaat gebukt onder halfslachtige bevoegdheidsoverdrachten. Bovendien ontwrichten de transfers van Noord naar Zuid het land. Om deze redenen vinden wij het noodzakelijk om artikel 195 van de Grondwet voor herziening vatbaar te verklaren.

Artikel 195 voor herziening vatbaar verklaren vergemakkelijkt het realiseren van een zevende en laatste staatshervorming. Wij benadrukken wel dat zelfs indien artikel 195 niet voor herziening vatbaar wordt verklaard,

¹ J. Velaers, 'Artikel 195, overgangsbepaling: een tijdelijke versoepeling van de procedure voor de herziening van de Grondwet', in *De zesde staatshervorming: instellingen, bevoegdheden en middelen*, Antwerpen, 2014, 15; S. Sottiaux, 'De zevende staatshervorming: van Federale Staat naar Verenigde Staten van België?', in *Het federale België na de zesde staatshervorming*, Brugge, 2014, 647; M. Uyttendaele, *Trente leçons de droit constitutionnel*, Limal, 2014, 113; H. Vuye en V. Wouters, *Sleutels tot ontgrendeling. Uitdagingen aan de Vlaamse meerderheid*, Doorbraak Boeken, 2017, 116.

DÉVELOPPEMENTS

Mesdames, Messieurs,

L'article 195 de la Constitution règle la procédure de révision de la Constitution. Or, depuis 1831, cet article constitutionnel est demeuré inchangé. Il a pourtant été repris dans les déclarations de révision de 1919, 2003, 2007 et 2010.

Cet article n'a donc subi aucune modification depuis 1831. En 2012, il a toutefois été complété par une disposition transitoire destinée à réaliser la sixième réforme de l'État. Cette disposition transitoire avait alors été vivement critiquée par certains académiciens, tandis que d'autres n'y voyaient rien à redire.

La technique de la disposition transitoire proposée à l'article 195 a toutefois été adoptée à la majorité des deux tiers au sein de la Chambre et du Sénat. Une révision de la Constitution ne se résume pas au prescrit de l'article 195. La manière dont il a, par le passé, été donné exécution à l'article 195 fait, elle aussi, partie intégrante du droit constitutionnel belge. Plusieurs constitutionnalistes soulignent dès lors qu'il s'agit d'un précédent pouvant se renouveler.¹

La réforme de l'État du gouvernement Di Rupo (2011-2014) nous apprend que lorsque l'article 195 est repris dans la déclaration de révision, tout, ou presque tout, devient possible, une grande réforme de l'État par exemple.

La nécessité de mener une grande réforme de l'État est difficilement contestable. La Belgique pâtit de transferts de compétences hésitants. Les transferts Nord-Sud disloquent également le pays. Pour toutes ces raisons, nous estimons qu'il est nécessaire de déclarer l'article 195 de la Constitution ouvert à révision.

Déclarer l'article 195 ouvert à révision facilitera la réalisation d'une septième et dernière réforme de l'État. Soulignons d'emblée que même si l'article 195 n'était pas déclaré ouvert à révision, une grande réforme de

¹ J. Velaers, "Artikel 195, overgangsbepaling: een tijdelijke versoepeling van de procedure voor de herziening van de Grondwet", in *De zesde staatshervorming: instellingen, bevoegdheden en middelen*, Anvers, 2014, 15; S. Sottiaux, "De zevende staatshervorming: van Federale Staat naar Verenigde Staten van België?", in *Het federale België na de zesde staatshervorming*, Bruges, 2014, 647; M. Uyttendaele, *Trente leçons de droit constitutionnel*, Limal, 2014, 113; H. Vuye en V. Wouters, *Sleutels tot ontgrendeling. Uitdagingen aan de Vlaamse meerderheid*, Doorbraak Boeken, 2017, 116.

een grote staatshervorming nog steeds mogelijk is.² Zo is het zelfs mogelijk om de sociale zekerheid te splitsen zonder grondwetsherziening.³

Veerle WOUTERS (Vuye&Wouters)
Hendrik VUYE (Vuye&Wouters)

VOORSTEL VAN VERKLARING

Enig artikel

De Kamers verklaren dat er redenen bestaan tot herziening van artikel 195 van de Grondwet.

21 februari 2017

Veerle WOUTERS (Vuye&Wouters)
Hendrik VUYE (Vuye&Wouters)

l'État resterait néanmoins toujours possible.² Ainsi, on pourrait même scinder la sécurité sociale sans réviser la Constitution.³

PROPOSITION DE DÉCLARATION

Article unique

Les Chambres déclarent qu'il y a lieu à révision de l'article 195 de la Constitution.

21 février 2017

² Zie: H. Vuye en V. Wouters, *Sleutels tot ontgrendeling. Uitdagingen aan de Vlaamse meerderheid*, Doorbraak Boeken, 2017.

³ M. Uyttendaele, *Trente leçons de droit constitutionnel*, Limal, 2014, 113.

² Voir: H. Vuye et V. Wouters, *Sleutels tot ontgrendeling. Uitdagingen aan de Vlaamse meerderheid*, Doorbraak Boeken, 2017.

³ M. Uyttendaele, *Trente leçons de droit constitutionnel*, Limal, 2014, 113.